
P06 - Veřejné právo v kontextu europeizace a globalizace

Participující fakulty (vysokoškolské ústavy) UK:

Právnická fakulta

Vědní oblast:

veřejné právo

Rada programu (stav k 31. 12. 2016):

prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc. (*koordinátor*)

prof. JUDr. Milan Bakeš, DrSc.

prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

prof. JUDr. Richard Pomahač, CSc.

doc. JUDr. Věra Štangová, CSc.

Anotace:

Program navazuje na výsledky VZ MSM0021620804 „Kvantitativní a kvalitativní proměny právního řádu na počátku 3. tisíciletí – kořeny, východiska a perspektivy“, řešeného PF UK v letech 2005 – 2011, ve vztahu k oborům veřejného práva. Procesy europeizace a globalizace působí na veřejné právo předně normativními mechanismy (hlavně právní řád EU), jež jsou národní právní řády přímo či nepřímo, skutečně nebo potencionálně nuceny absorbovat. Také judikatura unijních soudů, ale i soudních institucí některých mezinárodních organizací posilují roli soudních precedentů. Program by měl v první etapě analyzovat míru změn shora v jednotlivých oborech veřejného práva a její příčiny. Kupříkladu ve vazbě na rozsah svěřených pravomocí orgánům EU, ale též ve vazbě na fenomén tzv. „neutralizace“ národních právních řádů v závislosti na latentní expanzi vlivu evropského práva na právo národní. Jinak je tomu v odvětvích, kde došlo k odevzdání velké části našich pravomocí na orgány EU (finanční právo, správní právo), než v odvětvích, kde si ČR stále podržuje suverénní pravomoci, zejména v právu trestním. Naopak v těch odvětvích, kde české veřejné právo funguje značnou měrou v rámci pravomocí, svěřených EU, například v právu finančním, správním nebo životního prostředí, bude důležité analyzovat nejen promítnutí evropských norem do našeho právního řádu, ale rovněž zpětnou vazbu našeho práva na tvorbu evropského práva v příslušných odvětvích. Zajímavá situace nastává v tomto ohledu například v právu sociálního zabezpečení, které lze považovat za mimořádně významný příklad neustálého střetávání národních a unijních pravomocí. V procesu globalizace je tu třeba analyzovat příčiny a dopady neutralizace národního veřejného práva pod vlivem globálních regulačních opatření (např. finančních trhů). Významným důsledkem europeizace a globalizace jsou tzv. právní transplantáty, čili pojmy a instituty cizích právních řádů, které se pod vlivem zmiňovaných procesů dostávají do právních řádů národních. Další etapa programu by se proto měla zaměřit na analýzu takových právních transplantátů hlavně z pohledu jejich ústrojnosti a funkčnosti v právním systému ČR jakožto příjemce. České veřejné právo vyrůstá z kontinentální právní tradice, kde stát vystupuje jako základní rámec k naplňování obecného zájmu i zájmu jednotlivců. Naopak právní tradice common law předpokládá velmi zúženou úlohu státu jednat v obecném zájmu. Stát není jeho automatickým nositelem, neboť tu existuje ještě síla vyšší, a totiž „panství práva“ („rule of law“), množina jasně vymezených individuálních práv a svobod, jimiž disponují jednotlivci a tito jednotlivci je mohou vůči státu uplatňovat. Analýze prolínání obou systémů by se měla věnovat hlavně závěrečná etapa výzkumu. Kupříkladu v trestním právu bude dopad tohoto prolínání zkoumán v oblasti zásad trestního řízení (materiální pravdy, zásady legality či práva na obhajobu apod.) nebo ve vztahu k poškozenému a oběti trestného činu.